

KAUZA

přesazeného vraha

Leckterý otrlý kriminálník, když mu začne nepříjemně téci do bot, má v záloze řešení: začne to hrát na nepříčetnost, zkouší duševní chorobu. Veřejnost nemá takové gaunery ani trochu v lásce a vše je jen na odbornících, psychologích a psychiatrech, aby zodpovědně posoudili, kdo jen nemoc předstírá a kdo v době zlého činu skutečně za své konání neodpovídal. Ošemetná věc, běží zpravidla o dlouhé roky za katrem a mazaní pachatelé soudí, že líp je trávit někde v ústavu než v kriminále se zpřísněným dozorem. Znalci jim ale ani dobře se cvičené komedie zpravidla nespokou. Na straně druhé dost neomylně rozpoznají, jde-li o nemoc. A jakkoli se díky větší publicitě zdá, že takových případů přibýlo, nejde o žádnou novotu. I před čtvrt stoletím se podobné věci stávaly...

Přesadit kytku je snadné, většinou se uchytí. Přesadit člověka bývá obtížnější. I když se jedná jen o stěhování z jednoho města do jiného, třeba jen na vzdálenost hodinové jízdy. Někdo si zvykne ráz dva, jiný se trápí roky – a zprerhané kořeny nikdy nepřestanou bolet.

Daleko horší a někdy neřešitelné problémy vznikají, když se někdo vydá z jedné země do jiné – anebo dokonce z jednoho světadílu na jiný. Důvěrně to poznali třeba naši emigranti. Pravda, někdo dokázal najít nový domov třeba až někde v Oregonu nebo u protinožců v Austrálii a cítit se tam záhy jako ryba ve vodě. Ale většina se držela zuby nehty v Evropě a leckdy přímo za humny. V Rakousku, v Německu, ve Švýcarsku. A to si svůj osud zvolili sami a odešli po zralé úvaze, z přesvědčení: za svobodu a za lepším.

Člověk, jehož osud jsme našli v policejních archivech, se ale počátkem osmdesá-

tých let minulého století přistěhoval přes oceán, z krásné subtropické země do proměnlivé sychravosti tehdejšího Československa – a nezvolil si osud sám. Vybrala ho rodná strana, jak se říkávalo. Soudruh dostal důvěru soudruhů a odjel do daleké střední Evropy, aby se vyučil řemeslu a vystudoval – a vrátil se jednou do své milované vlasti jako kvalifikovaný budoval. Nepřijel sám, podobných k nám tehdy vyslali desítky. Šlo o celou akci, jež trvala léta a během níž z rozvojových zemí přijížděli lidé na zkušenou. Výsledky? Z dnešního pohledu hodně rozpačité. Nejsnáž si v daleké zemi zvykali nejmladší, ale tak už to bývá. Někdo z nich se vrátil domů předčasně a s průšvihem, někdo zmizel dál na Západ, někdo se v Čechách či na Slovensku oženil a zůstal, i když se pak koncem desetiletí změnila politická situace a bratrské internacionální lásky ochladly až zledovatěly.

Náš člověk byl ve skupině naopak nejstarší, už mu minuly Kristovy roky, třiatřicítka. A mezi roztančenou mládeží působil coby umravňovatel a strážce čistoty idejí. Něco jako politruk. Říkejme mu třeba Fernando, podle písničky od ABBA, která tehdy zněla odevšad. Třebaže doopravdy se jmenoval jinak. Jeho příběh není ani trochu veselý – a jeho pozdější osud nejspíš taky ne.

Pobyt v tehdy socialistickém Československu byl pro Fernanda zprvu plný překvapení a později ho jednoznačně rozčaroval. Šokovalo ho tu leccos, hlavně však chování zdejších lidí, kteří se starali hlavně o vlastní blaho, budovali své chaty a chalupy, toužili po větším a krásnějším autě...

Fernando byl revolucionář, Češi, s nimiž přicházel do styku, nejdřív mysleli, že to jenom hraje, že se bojí, aby ho někdo neprásknul a on nemusel zpátky domů. Ale pak došli k poznání, že své řeči

myslí vážně a začali si t'ukat na čelo – potajmu ovšem, protože teď se báli oni, aby je neudal.

Fernando dnes a denně nabýval přesvědčení, ostatně oprávněného, že Češi proti imperialismu nebojují. Že mu podlehl, a ani je to nemrzí! A z toho poznání se zřejmě rodily Fernandovy psychické potíže. Doma nechal manželku a dvě děcka, tady si velmi snadno našel pár přítelkyň. Měl – z hlediska českých dívek – dobrou barvu, nebyl moc tmavý, spíš vypadal jako báječně opálený Jižan, a tak si rozhodně nemohl stěžovat na odmítavost českých slečen. Ale i v jejich povolnosti vlastně nacházel nepatřičnost a zradu, vždyť stejně snadno, jako podlehl jeho svodům, věnovaly za den dva svou přízeň jiným. Zámožným západním turistům! Fernando byl zkrátka nespokojen a jeho pocity se nelepšily, ba naopak. Čím líp uměl česky, tím víc pronikal do situace a nabýval dojmu, že socialismus je v Československu na zhroucení. Zašel tedy na ambasádu, aby se mohl předčasně vrátit domů, ale jeho žádost bez debat zamítli.

„Jednou jsi tady, tak se vzdělávej, abys v budoucnu byl oporou své zemi a revoluci,“ řekl mu tajemník, který ho přijal a v průběhu „audience“ se cpal grilovaným kuřetem.

Fernandovi se z něj chtělo zvracet. Vyšel na ulici, v nejbližší hospodě se opil a nakonec ho z ní vyhodili, protože do omrzení hulákal Venceremos...

Fernando pilně pracoval, učil se jazyk, na ubytovně politicky školil své mladší krajany. Většině z nich se pobyt v cizině zamlouval. Chodili po hospodách, užívali si diskoték, i tehdejší zásobování obchodu jim připadalo jako neuvěřitelný blahobyt. Fernandovy proslovy je varovaly: tomu je líp se vyhnout a rozhodně si před ním nepouštět hubu na špacír! A nešťastný revo-

lucionář byl čím dál osamělejší, Češi ho mezi sebe přestali přijímat a jeho vlastní krev se ho začala stranit.

Projevilo se to na Fernandově zdraví. Stále častěji musel vyhledávat lékaře, kteří si s ním ovšem nevěděli rady. Líčil jím své potíže a oni ho posílali na jedno vyšetření za druhým – a neshledávali nic mimořádného. Čímž ho ovšem utvrzovali v přesvědčení, že mu něco hrůzného tají – anebo, ještě hůře, že jde o spiknutí. Nechtěl mu prozradit, s čím stůně, protože mají za úkol ho oslabit a zničit!

Žel, nikoho z praktických lékařů a internistů, kteří proklepávali Fernanda ze všech stran, nenapadlo, že jádro pudla tkví hluboko v jeho nitru, v jeho duši – i když jako přesvědčený marxista na ni nepochybně nevěřil. Nikdo ho neposlal k psychiatrovi.

Začátkem léta Fernanda přeložili z Prahy na venkov, do malého města ve východních Čechách. Patřilo to k běžné praxi, ale on si to vyložil jako další ústrk a potvrzení své teorie, že je obklopen nepřáteli usilujícími o jeho život.

Měl se velmi na pozoru. Z práce chodil rovnou na ubytovnu, zamykal se na pokoji a s nikým se nebavil. Poslední srpnový den – bylo velké vedro a schylovalo se k bouři – se hned ráno Fernando zastavil na závodním zdravotním středisku a asi po půl hodině strávené v čekárně vstoupil do ordi-

ne svou zbraň – v poklidném dopoledni by chlap krácející přes tovární nádvoří s dýkou v ruce působil nepatřičně a nepochybně by si ho někdo všiml. Zamířil k bráně, vzdušnou čarou to k ní měl tak tři sta metrů. Šel svižně, ale neutíkal. Už pochopil, že čeští pracující se v pracovní době nepohybují nikterak spěšně. Práce není zájce...

V ordinaci zatím pokračovalo drama. Žel, Fernando byl onoho dopoledne poslední pacient, v čekárně nikdo neseděl. Nikdo tedy neslyšel doktorovo volání ani chroptění zdravotní sestry. Těžce zraněný lékař se zachoval hrdinně. Dovlekl se až k sousední ordinaci, kde sídlila zubařka, a zhroutil se až na jejím prahu. Nechala vrtačku vrtačkou a bleskově přivolala záchranku, pak se věnovala silně krvácejícímu kolegovi. Z posledních sil jí pověděl, že není jediný, kdo potřebuje urgentní pomoc.

Stomatoložka tedy hned přeběhla vedle, přiložila sestře obvaz, snažila se krvácení z rány zastavit. Žel, s krvácením dovnitř dutiny hrudní nemohla udělat nic. Sanitka dorazila už za osm minut, doktor udělal nejnutnější a pak oba ranění tryskem doputovali do okresního špitálu.

Jak zjistili na sále, doktor utrpěl dvě bodné rány na pravé straně hrudníku, v šestém a osmém mezižebří. Obě bodnutí pronikla do hrudní dutiny a při příjmu na ARO probublával z ran vzduch, podezření

Fernando důstojně prošel tovární branou a vydal se poklidně k nádraží. Hodlal nejbližším vlakem odjet do Prahy a pak někam dál. Jenže zrovna nic nejelo a on se usadil v hospodě, dal si pivo a guláš – a když ho policejní hlídka našla, už pojídal šestý kneďlík. Nebránil se, jenom požádal, aby směl dopít pivo. Tušil, že další si hned tak nedá. Pokud vůbec ještě někdy nějaké...

Odvezli ho do Prahy, kolem případu se začaly odvíjet dobové tance. Šlo přece o hosta ze spřátelené země a okolnosti se zdály nejasné, Fernando vypovídal dosti zmateně a do svých řečí motal kdekoho. Vyšetřovatelé ale postupně dospívali k názoru, že mu prostě přeskočilo a doktor, a zejména sestra měli smůlu, že se mu připletli do cesty zrovna v momentě, kdy číše překypěla.

Fernando začal tvrdit, že jeho zdravotní potíže se datují od doby, co si přivedl na ubytovnu nějakou českou dívku a strávil s ní noc plnou vášně. Ráno si řekla o pět stovek, což se ho bolestně dotklo, neboť se domníval, že chlap jeho formátu nemusí za sex platit. Nic jí nedal a vyhodil ji, zanedlouho však začal pociťovat potíže, jež se v jeho líčení silně podobaly syfilitickým příznakům prvního stadia. Z vyšetřovací vazby ho tedy zavezli k Apolináři a udělali patřičné testy a vyšetření, avšak ukázalo se, že je zdravý jako řípa. Příjci sice měl, ale před zhruba patnácti lety – a úspěšně mu ji vyléčili doma.

Fakt, že určitě nemá syfilis, ho potěšil. Ale pořád zůstával obviněným z jedné vraždy a jednoho těžkého ublížení na těle. A za to se v oněch dobách dal ještě úspěšně vyfasovat i trest smrti. Což spolubydlící ve vazbě Fernandovi nesmlčeli.

Jeho chování se začalo měnit. Porval se na cele, takže ho přestěhovali na samotku, kde většinu dne seděl a zámčivě civěl před sebe. Když měl cigarety, kouřil jednu od druhé, když mu došly, ani se nesnažil je vyloudit. Přestal jíst, zhubl, skoro nepil, taky přestal dbát na osobní hygienu.

Psychologové a psychiatři si u něj podávali dveře. Dal jim číst své deníky, v nichž se revoluční proklamace střídaly se stížnostmi na špatné zacházení lékařů, kteří mu dávají špatné léky, po kterých se mu „vaří krev a střeva má otekla a zkroucená“. Nechali ho tedy znovu zevrubně vyšetřit, aby náhodou něco nezanedbali, ale Fernando byl zdravý jak ryba. Tedy fyzicky. Psychicky na tom byl zato bídě.

Apatické stavy se střídaly s cholerickými výstupy, přičemž dál tvrdil, že je těžce nemocný a doktoři ho špatně léčí. Projevoval hypochondrické bludy a halucinace, jež jsou často příznačné pro neurastenické stadium propukající schizofrenie. Závěr znalců zněl: paranooidní schizofrenie s některými prvky katatonními. V důsledku čehož nebyl v době spáchání svého činu schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání, a ani je ovládnout. K téže diagnóze dospěla i další expertiza znalců z jiné kliniky. Trestní stíhání bylo zastaveno a Fernando předán jako horký brambor pracovníkům vel-vyslanectví své země – k převozu domů a další léčbě ve vlasti. Jak tam o něj dál pečovali, není už možno zjistit. Je možné, avšak krajně nepravděpodobné, že by mu blahý pocit domova pomohl k návratu duševního zdraví.

Jan J. VANĚK

Ilustrační foto Jiří NOVÁK

nace. Osaměl s lékařem, sestra odešla do vedlejší, přední místnosti, kde měla kartotéku. Fernando svou už docela slušnou češtinou vysvětlil doktorovi, že ho bolí na prsou, v srdeční krajině. Lékař ho vyzval, aby si odložil do půl těla – pak se obrátil ke svému stolu, vzal do ruky fonendoskop, že si pacienta poslechne. Svou výzvu musel zopakovat, pacient se nesvlékal, jen něco mlel.

A pak vytasil dýku a konsternovaného lékaře bodl prudce do hrudníku. Začali se prát, doktor zoufale křičel o pomoc, Fernando se dal na útěk. Udělal jen několik rychlých kroků a shledal, že mu v cestě překáží sestra, jež běžela lékaři na pomoc.

„Co jste to provedl?“ vykřikla – netušíc, že to budou její poslední slova v životě.

Protože Fernando, jak byl rozběhnutý a dýku zbrocenou doktorovou krví třímal v pravačce, ji bodl také, srazil ji na linoleum a pokračoval na chodbu. Ať už ho k dosavadním činům dovedl jakýkoli iracionální impuls, dál se už zase choval velmi promyšleně. Hned pod schody, vedoucími ze střediska na nádvoří, odhodil za popelni-

na pneumotorax se ale nepotvrdilo. Svá zranění doktor přežil a uzdravil se poměrně rychle – už za měsíc zase ordinoval. V jeho předpokojí ale už řídila jiná sestra. Ta původní měla větší smůlu než on. Už na příjmu se nacházela ve stavu klinické smrti a snaha o její resuscitaci – včetně přímé masáže srdce – zůstala marná. Při pitvě bylo posléze zjištěno, že jí vrah zasáhl dvakrát přímo do srdce. Přičemž jedno z bodnutí proniklo do levé komory a druhé proklálo srdce skrz naskrz, přední i zadní stěnu.

Nepodařilo se zjistit, zda vrah čepel dýku vytáhl po prvním bodnutí zcela a pak bodl znovu, anebo zda ji jen povytáhl, pootočil a znovu zarazil. Během vyšetřování se Fernando zmínil, že v době vojenské služby prošel kurzem v tichém zabíjení. Jeho velitelé uvažovali, že by se mohl stát členem některého z komand, jež jeho rodná země občas exportovala do Jižní Ameriky i Afriky, ale pak ho shledali psychicky labilním a nechali doma – a později vyslali za vzděláním do malé země v srdci Evropy...